

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

КОТИЛО Альони Олександрівни

«Психолого-педагогічні умови організації уроків англійської мови за

Концепцією Нової української школи»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки,

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами. В умовах стрімкої глобалізації та інтеграції України до європейського освітнього простору, володіння іноземними мовами, зокрема англійською, набуває особливої ваги. Англійська мова є не лише засобом міжнародного спілкування, але й ключем до доступу до світових знань, культурних надбань та професійних можливостей. У цьому контексті модернізація системи освіти в Україні, що втілюється через Концепцію Нової української школи, висуває нові вимоги до організації освітнього процесу, зокрема й до викладання іноземних мов. Перехід від знаннєвої парадигми до формування ключових компетентностей вимагає переосмислення традиційних підходів до організації уроків англійської мови.

Актуальним є те, що проведення такого дослідження дозволило виявити найбільш ефективні психолого-педагогічні підходи та технології організації уроків, які сприятимуть якісному вивченню англійської мови в контексті реформування освіти, зокрема в період адаптації навчання в середньої школі. Важливим чинником реалізації окресленої проблеми виступає вчитель, роль якого якісно змінюється в процесі реформування освіти.

В умовах воєнного стану актуальність роботи значно зростає. Масовий перехід шкіл до дистанційного або змішаного формату навчання, вимушена міграція учнів та вчителів, психологічний стрес і загроза безпеці, вимагають від педагога вміння організувати урок англійської мови таким чином, щоб вини забезпечили не лише формування мовних компетентностей, але й підтримку емоційної стійкості, соціальної згуртованості та почуття безпеки. Дослідження, яке пропонує дієві психолого-педагогічні умови проведення уроків у 5-х класах з урахуванням нових викликів, має виняткове значення як для української, так і для світової педагогічної практики в умовах кризових ситуацій.

Зазначені факти стали базовими для формулювання наукового задуму дослідження, який вибудовується навколо ідеї реалізації Нової української школи, що пронизують всі компоненти структури дисертації, наукового

апарату (тему, мету, завдання, новизну, теоретичну і практичну значущість), а також відображені в результатах дослідження.

Звернення авторки дисертаційної роботи до актуальної проблеми організації освітнього процесу в адаптаційний період (5-ті класи середньої освіти), націлених на успішний пошук і здійснення нових, більш конструктивних шляхів розв'язання завдань Нової української школи, детермінованих воєнним часом в країні, є своєчасним.

Отже, вибір дисертанткою теми наукового дослідження «Психолого-педагогічні умови організації уроків англійської мови за Концепцією Нової української школи» є цілком виправданим, а своєчасність роботи не викликає сумніву, адже її мета полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці психолого-педагогічних умов організації уроків, реалізація яких забезпечує позитивну динаміку розвитку англійської мовної компетентності та підвищення якості професійної реалізації сучасного вчителя в освітньому процесі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації відповідає тематичному плану науково-дослідної роботи педагогічного факультету, а дисертаційна робота виконана відповідно до ініціативної теми кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф.Є.Петухова Херсонського державного університету «Теоретико-методологічні засади формування конкурентоздатного фахівця освітньої галузі (державний реєстраційний номер 0121U113319)».

Наукова новизна дослідження:

- *вперше* теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено психолого-педагогічні умови організації сучасного уроку англійської мови в 5-х класах середньої освіти. Серед них базові адаптовані до умов навчання в режимі дистанційної освіти – це забезпечення наступності між початковим та середнім ступенями освіти шляхом узгодження форм, методів та засобів навчання: різні форми організації і проведення уроків англійської мови з урахуванням індивідуальних можливостей здобувачів освіти (поєднання загально прийнятої форми та нестандартної форми проведення уроків; застосування інтерактивних, проектних методів навчання; упровадження практико-орієнтованих завдань, які сприяють розвитку комунікативних навичок; використання ІКТ, зокрема ІІІ на уроках англійської мови); дидактико-методичний потенціал уроку; створення сприятливого освітнього, емоційного середовища на уроках англійської мови, яке мотивує до вивчення іноземної мови). З'ясовано, що якість організації уроку покращиться за умов авторського трактування: *урахування індивідуальних темпів навчання; розвиток внутрішньої*

мотивації; триєдина взаємодія: педагог-здобувач-ШІ; застосування технологій для персоналізації освітнього контенту; акцент на практичну діяльність; психологічний комфорт і безпека; гнучкість форматів навчання-адаптація до дистанційної освіти.

- *розроблено* конструкт компетентності сучасного вчителя англійської мови, де домінує готовність до інноваційної діяльності; модель ефективного освітнього середовища уроку англійської мови;
- *уточнено* сутність понять «урок англійської мови у 5-му класі», «організація сучасного уроку англійської мови за НУШ», «освітнє середовище уроку англійської мови»;
- *визначені* психологічні особливості характеристики здобувачів освіти 4х – 5х класів, що враховано у педагогічній доцільності сучасного уроку англійської мови;
- *удосконалено* процес організації уроків англійської мови в 5-х класах (дидактична та технологічна складники) за вимогами Нової української школи;
- *подальшого розвитку* набули ідеї особистісно зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого підходів у практику організації уроків англійської мови в 5-х класах за Новою українською школою; форми організації (інтегрований, нестандартний, перевернутий клас) та засоби організації уроку (LearningApps, Wordwall, Kahoot), інтерактивні вправи, відео- та аудіоматеріали автентичного характеру, онлайн-ігри, мініпроекти, колаборативні форми роботи в групах і парах, а також засоби рефлексії (опитування, чек-листи)), зокрема штучний інтелект.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їхнього застосування в практику викладання англійської мови в 5-х класах, зокрема дидактико-методичного забезпечення уроків «Збірник вправ до теми «School is cool» за підручником «Англійська мова 5 клас» за О.Карпюк; у підготовці і систематизації діагностичного інструментарію, що створює можливості для моніторингу (організованого спостереження) ефективності організації уроків англійської мови; побудовано комплекс педагогічно-доцільних методів і засобів організації інтерактивного навчання на уроках англійської мови, зокрема ШІ, що може бути впроваджено у зміст методичної роботи ЗОШ на кафедрах з англійської мови.

У вступі доведено актуальність дослідження, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію результатів дисертації та їх впровадження. Для досягнення мети дослідження передбачено

розв'язання завдань, що супроводжуються застосуванням сукупності адекватних наукових методів та методик, які підтверджуються обґрунтованістю їх вибору.

Перший розділ «Теоретичні основи організації освітнього процесу в умовах Нової української школи» присвячено аналізу сутності, змісту та структурі Концепції Нової української школи. Проаналізовано ключові змістові компоненти НУШ, включаючи оновлені державні стандарти, нові методики навчання та оцінювання, а також інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій.

Окрему увагу приділено викликам та перспективам впровадження НУШ в українській освітній простір. Авторка звертає увагу на концептуальні проблеми, які є важливими для подальшого аналізу та вдосконалення Концепції Нової української школи. Наприклад, хоча НУШ охоплює всю систему загальної середньої освіти, існують питання щодо забезпечення плавної наступності між початковою та базовою школою; деякі формулювання та ідеї Концепції НУШ є досить абстрактними або складними для однозначного розуміння та практичного застосування, що може призводити до різного трактування ключових понять, таких як «компетентність», «інтеграція», «педагогіка партнерства»; також звернено увагу на підготовці вчителів, браку необхідних ресурсів (навчальних матеріалів, обладнання), що обумовлено об'єктивними умовами.

Авторка звернула увагу на закордонний досвід організації іншомовної освіти та творчо використала елементи моделей в практичній частині дослідження.

У другому розділі «Ресурсна складова організації уроків англійської мови в умовах реалізації Концепції Нової української школи» дослідниця розробила комплексну модель організації уроку англійської мови в 5-х класах, де визначила педагогічно доцільні психолого-педагогічні умови їх організації. Особливу увагу приділено забезпеченню наступності між початковою та базовою школою, яке розглядається як послідовне, цілеспрямоване узгодження форм, методів і засобів навчання англійської мови. Обґрунтовано доцільність поєднання традиційних (загальноприйнятих) форм проведення уроку (урок-бесіда, урок-закріплення, урок-контролю) з інноваційними та нестандартними (урок-подорож, урок-квест, інтегрований урок), що забезпечує варіативність і адаптивність навчального процесу до індивідуальних потреб здобувачів освіти.

Цікавим є те, що обґрунтовуються суб'єкти освітньої діяльності, як цілісне бачення результативності процесу навчання англійської мови (учень-учитель-засоби навчання). Визначено провідною якістю вчителя готовність до інноваційної діяльності (володіння інноваційними засобами, зокрема ІІІ).

Третій розділ узагальнює результати дослідження. Авторкою доводиться раціональність розробленої комплексної моделі організації уроків англійської мови та доцільність обраних психолого-педагогічних умов її реалізації за Концепцією НУШ. Одержані експериментальні дані довели результативність апробації комплексної моделі, що позначилося на позитивній динаміці сформованості англomовної компетентності учнів та мотивації до удосконалення професійної діяльності вчителів після завершення формувального експерименту.

Повнота викладення наукових положень та висновків в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертації Котило Альони Олександрівни висвітлено в 14 наукових публікаціях, із них 6 – у вітчизняних фахових виданнях затверджених МОН України, 6 – у матеріалах конференцій.

Загалом одержані результати дослідження, представлені у дисертації та публікаціях, свідчать про наукову зрілість дисертантки, вміння знаходити актуальні педагогічні проблеми, готовність розв'язувати їх на належному науковому рівні, що матиме вагоме значення для психолого-педагогічної науки та освітньої практики.

Зауваження до змісту та оформлення дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Педагогічно важливою є інформація п 1.4., де автором розкриваються особливості зарубіжного і вітчизняного досвіду. Однак, основна інформація належить проблемам викладання англійської мови. Доречно було б включити матеріали з проблем організації освітнього середовища організації і проведення уроків англійської мови.
2. Вважаю за доцільне додати або доречно було зробити акцент щодо організації уроків у 5-му класі в умовах кризових або турбулентних викликів. Дослідження набуло б більшої практичної значущості.
3. Бажано було структурувати більш детально і логічно ресурсну складову організації уроків у другому розділі (матеріальних, інтелектуальних, технічних, часових та організаційних засобів), що забезпечують їх ефективне проведення.
4. У дисертації зустрічаються мовленнєві і стилістичні огріхи.

Висловлені зауваження та побажання не зменшують наукової цінності здійсненого дослідження, матеріали якого засвідчують про наукову новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів, наукову зрілість

автора. У цілому дисертаційна робота Котило Альони Олександрівни за змістом та формою є завершеним самостійним дослідженням.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У процесі детального розгляду дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено (довідка бібліотеки).

Висновки. Науково-теоретичний аналіз основних положень дисертації та опублікованих праць її авторки дає підстави для висновку, що дисертація Котило Альони Олександрівни «Психолого-педагогічні умови організації уроків англійської мови за Концепцією Нової української школи» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне та прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки та відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, Котило Альона Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

Докторка педагогічних наук, професорка,
деканеса педагогічного факультету
Херсонського державного університету

Любов ПЕТУХОВА